

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสร้างชุดฝึกอบรบเพื่อพัฒนาการคิดเชิงจริยธรรมของนักศึกษาครู ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เสนอเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 จรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539

1.2 รูปแบบการสอน

1.3 การฝึกอบรบ

1.4 จริยธรรม

2. จริยธรรมในระดับอุดมศึกษา

3. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการคิดเชิงจริยธรรม

4. สภาพการเรียนรู้การสอนจริยธรรมของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสงขลา

1. แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ

ผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1.1 จรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539

จรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ประกอบด้วยจรรยาบรรณ 9 ข้อ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2541)

จรรยาบรรณข้อที่ 1 ครูต้องรักศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

หลักการ

การแสดงออกของบุคคลในทางที่ดีเป็นผลมาจากสภาวะจิตใจที่ดีงาม และความเชื่อถือที่ถูกต้องของบุคคล บุคคลที่มีความรักและเมตตาต่อผู้อื่นแสดงออกด้วยความปรารถนาในอันที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อผู้อื่น มีความสุภาพ ไตร่ตรองถึงผลแล้วจึงแสดงออกอย่างจริงใจ ครูจึงต้องมีความรักและเมตตาต่อศิษย์อยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นผลให้พฤติกรรมที่ครูแสดงออกต่อศิษย์ เป็นไปในทางสุภาพ เอื้ออาทร ส่งผลดีต่อศิษย์ในทุกๆ ด้าน

คำอธิบาย

ครูต้องรักและเมตตาศิษย์โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า หมายถึง การตอบสนองต่อความต้องการ ความถนัด ความสนใจของศิษย์อย่างจริงใจ สอดคล้องกับการเคารพ การยอมรับ การเห็นอกเห็นใจ ต่อสิทธิพื้นฐานของศิษย์จนเป็นที่วางใจเชื่อถือและชื่นชมได้ รวมทั้งเป็นผลไปสู่การพัฒนารอบด้านอย่างเท่าเทียมกัน

พฤติกรรมสำคัญ

1. สร้างความรู้สึกเป็นมิตร เป็นที่พึ่งพาและไว้วางใจได้ของศิษย์ แต่ละคนและทุกคน
2. ตอบสนองข้อเสนอและการกระทำของศิษย์ในทางสร้างสรรค์ตามสภาพปัญหาความต้องการและศักยภาพของศิษย์แต่ละคนและทุกคน
3. เสนอและแนะแนวทางการพัฒนาของศิษย์แต่ละคนและทุกคนตามความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของศิษย์
4. แสดงผลงานที่ภูมิใจของศิษย์แต่ละคนและทุกคนทั้งในและนอกสถานศึกษา

จรรยาบรรณข้อที่ 2 ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

หลักการ

ครูที่ดีต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาศิษย์ให้เจริญได้อย่างเต็มศักยภาพ และถือว่ารับผิดชอบของตนจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อศิษย์ได้แสดงออกซึ่งผลแห่งการพัฒนานั้นแล้ว ครูจึงต้องเรียนรู้เกี่ยวกับศักยภาพของศิษย์แต่ละคนและทุกคน เลือกกิจกรรมการเรียนที่หลากหลาย เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพนั้นๆ ดำเนินการให้ศิษย์ได้ลงมือทำกิจกรรมการเรียน จนเกิดผลอย่างแจ่มชัด และยังกระตุ้นยั่วยุให้ศิษย์ทุกคนได้ทำกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อความเจริญออกงามอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

คำอธิบาย

ครูต้องอบรมสั่งสอนฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ หมายถึง การดำเนินงานตั้งแต่การเลือกกำหนดกิจกรรมการเรียนที่มุ่งผลต่อการพัฒนาในตัวศิษย์อย่างแท้จริง การจัดให้ศิษย์มีความรับผิดชอบและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินร่วมกับศิษย์ ในผลของการเรียนและเพิ่มพูนการเรียนรู้ภายหลังบทเรียนต่าง ๆ ด้วยความปรารถนาที่จะให้ศิษย์แต่ละคนและทุกคนพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพและตลอดไป

พฤติกรรมสำคัญ

1. อบรม สั่งสอน ฝึกฝนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศิษย์อย่างมุ่งมั่นและตั้งใจ

2. อบรม สั่งสอน ฝึกฝน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศิษย์อย่างเต็ม ศักยภาพ

3. อบรมสั่งสอน ฝึกฝน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศิษย์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

จรรยาบรรณข้อที่ 3 ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

หลักการ

การเรียนรู้ในด้านค่านิยมและจริยธรรม จำเป็นต้องมีตัวแบบที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนยึดถือและ นำไปปฏิบัติตาม ครูที่ดีจึงถ่ายทอดค่านิยมและจริยธรรมด้วยการแสดงตนเป็นตัวอย่างเสมอ การ แสดงตนเป็นตัวอย่างนี้ถือว่าครูเป็นผู้นำในการพัฒนาศิษย์อย่างแท้จริง

คำอธิบาย

การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอของครูที่ ศิษย์สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตัวเอง และเป็นการแสดงที่เป็นไปตามมาตรฐานแห่งพฤติกรรมระดับสูง ตามค่านิยม คุณธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม

พฤติกรรมสำคัญ

1. ตระหนักว่าพฤติกรรมการแสดงออกของครูมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของศิษย์อยู่เสมอ
2. พุดจาสุภาพและสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับศิษย์และสังคม
3. กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับคำสอนของตน และวัฒนธรรมประเพณีอัน ดีงาม

จรรยาบรรณข้อที่ 4 ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์

หลักการ

การแสดงออกของครูใด ๆ ก็ตามย่อมมีผลในทางบวกหรือลบ ต่อความเจริญเติบโตของ ศิษย์เมื่อครูเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนาทุก ๆ ด้านของศิษย์ จึงต้องพิจารณาเลือกแสดง แต่เฉพาะการแสดงที่มีผลทางบวก พึงระงับและละเว้นการแสดงใด ๆ ที่นำไปสู่การชะลอ หรือ ขัดขวางความก้าวหน้าของศิษย์ทุก ๆ ด้าน

คำอธิบาย

การไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ของศิษย์ หมายถึง การตอบสนองต่อศิษย์ในการลงโทษหรือให้รางวัลหรือการกระทำอื่นใดที่นำ ไปสู่การลดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และการเพิ่มพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

พฤติกรรมสำคัญ

1. ละเว้นการกระทำที่ทำให้ศิษย์เกิดความกระทบกระเทือนต่อจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของศิษย์
2. ละเว้นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและร่างกายต่อศิษย์
3. ละเว้นการกระทำที่สกัดกั้นพัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคมของศิษย์

จรรยาบรรณข้อที่ 5 ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช่ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้ตนโดยมิชอบ

หลักการ

การใช้ตำแหน่งหน้าที่ในวิชาชีพแสวงหาประโยชน์ตนโดยมิชอบ ย่อมทำให้เกิดความลำเอียงในการปฏิบัติหน้าที่ สร้างความไม่เสมอภาคนำไปสู่ความเสื่อมศรัทธาในบุคคลและวิชาชีพนั้น ดังนั้นครูจึงต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากศิษย์ หรือใช้ศิษย์ให้ไปแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

คำอธิบาย

การไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช่ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ หมายถึง การไม่กระทำการใด ๆ ที่จะได้มาซึ่งผลตอบแทนเกินสิทธิที่พึงมีพึงได้จากปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบตามปกติ

พฤติกรรมสำคัญ

1. ไม่รับหรือแสวงหาอามิสสินจ้างหรือผลประโยชน์อันมิควรจากศิษย์
2. ไม่ใช่ศิษย์เป็นเครื่องมือหาประโยชน์ให้กับตนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณีหรือความรู้สึทักของสังคม

จรรยาบรรณข้อที่ 6 ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

หลักการ

สังคมและวิทยาการมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น ครูในฐานะผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต

คำอธิบาย

การพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อยู่เสมอ หมายถึง การใฝ่รู้ ศึกษาค้นคว้า ริเริ่ม

สร้างสรรค์ ความรู้ใหม่ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี สามารถพัฒนาบุคลากรภาพและวิสัยทัศน์

พฤติกรรมสำคัญ

1. ใส่ใจศึกษาค้นคว้า ริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับวิชาชีพอยู่เสมอ
2. มีความรอบรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย แนวทาง พัฒนาตนเองและวิชาชีพ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การอาชีพ และเทคโนโลยี

จรรยาบรรณข้อที่ 7 ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู

หลักการ

ความรักและเชื่อมั่นในอาชีพของตนย่อมทำให้ทำงานอย่างมีความสุขและมุ่งมั่น อันจะส่ง ผลอาชีพนั้นเจริญรุ่งเรืองและมั่นคง ดังนั้นครูย่อมรักและศรัทธาในอาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดี ขององค์กรวิชาชีพครูด้วยความเต็มใจ

คำอธิบาย

ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู หมายถึง การ แสดงออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในอาชีพครูด้วยตระหนักว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความ สำคัญและจำเป็นต่อสังคม ครูพึงปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและภูมิใจ รวมทั้งปกป้องเกียรติภูมิ ของอาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนองค์กรวิชาชีพครู

พฤติกรรมสำคัญ

1. เชื่อมั่น ชื่นชม ภูมิใจในความเป็นครูและองค์กรวิชาชีพครู ว่ามีความสำคัญและจำเป็น ต่อสังคม
2. เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพครูและสนับสนุนหรือเข้าร่วมหรือเป็นผู้นำในกิจกรรม พัฒนาวิชาชีพครู
3. ปกป้องเกียรติภูมิของครูและองค์กรวิชาชีพ

จรรยาบรรณข้อที่ 8 ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

หลักการ

สมาชิกของสังคมใดพึงผนึกกำลังกันพัฒนา สังคมนั้นและเกื้อกูลสังคมรอบข้าง ในวงวิชาชีพ ครู ผู้ประกอบอาชีพครู พึงร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยความเต็มใจ อันจะยังผลให้เกิดพลัง และศักยภาพในการพัฒนาวิชาชีพครู และการพัฒนาสังคม

คำอธิบาย

การช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การให้ความร่วมมือ แนะนำปรึกษาช่วยเหลือแก่เพื่อนครูทั้งเรื่องส่วนตัว ครอบครัว และการทำงานตามโอกาสอย่างเหมาะสม รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางวิธีปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

พฤติกรรมสำคัญ

1. ให้ความร่วมมือแนะนำ ปรึกษาแก่เพื่อนครูตามโอกาสและความเหมาะสม
2. ให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ สิ่งของแก่เพื่อนครูตามโอกาสและความเหมาะสม
3. เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนรวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางวิธีการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

จรรยาบรรณข้อที่ 9 ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย

หลักการ

หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษาคือการพัฒนาคนให้มีภูมิปัญญา และรู้จักเลือกวิถีดำเนินชีวิตที่ดีงาม ในฐานะที่ครูเป็นบุคลากรสำคัญทางการศึกษา ครูจึงควรเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ พัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

คำอธิบาย

การเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย หมายถึง การริเริ่มดำเนินกิจกรรม สนับสนุนส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย โดยรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์ เลือกสรร ปฏิบัติตนและเผยแพร่ศิลปะ ประเพณี คณิตศาสตร์ กีฬา การละเล่น อาหาร เครื่องแต่งกาย ฯลฯ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การดำรงชีวิตตนและสังคม

พฤติกรรมสำคัญ

1. รวบรวมข้อมูล และเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่เหมาะสมใช้กิจกรรมการเรียนการสอน
2. เป็นผู้นำในการวางแผน และดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม
3. สนับสนุนส่งเสริมเผยแพร่และร่วมกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
4. ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อนำผลมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ผู้วิจัยนำไปใช้ในการกำหนดกรอบการพัฒนา รูปแบบกิจกรรม เพื่อพัฒนาการคิดเชิงจริยธรรมของนักศึกษาครูสถาบันราชภัฏสงขลา

1.2 รูปแบบการสอน

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา รูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดเชิงจริยธรรมของ นักศึกษาครู จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาแนวคิด รูปแบบการสอน หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมต่อไป

1.2.1 ความหมายของรูปแบบการสอน

มีผู้ได้ให้ความหมายของรูปแบบการสอนไว้ ดังต่อไปนี้

เซเลอร์ และคณะ (Saylor and others, 1981) กล่าวว่า รูปแบบการสอน (teaching model) หมายถึง แบบ (pattern) ของการสอนที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวน หนึ่งที่มีความแตกต่างกัน เพื่อจุดมุ่งหมายหรือจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง

จอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 1992) กล่าวว่ารูปแบบการสอน คือแผน (plan) หรือแบบ (pattern) ที่เราสามารถใช้ในการสอนโดยตรงในห้องเรียน หรือการสอนเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรม คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และหลักสูตรรายวิชา ซึ่งแต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการ เรียนการสอน ที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน เช่น รูปแบบการสอนคือการ บรรยายสิ่งแวดล้อมทางการเรียน รูปแบบการสอน คือ รูปแบบของการเรียนที่ช่วยผู้เรียนให้ได้รับ สารสนเทศ ความคิด ทักษะ คุณค่า แนวทางของการคิด และแนวทางในการแสดงออกของผู้เรียน

สรุปได้ว่ารูปแบบการสอน หมายถึง แบบหรือแผนทุกประเภทที่ใช้สอนเพื่อให้ผู้เรียน บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้

1.2.2. ลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอน

วาริรัตน์ แก้วอุไร (2541) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอน ไว้ดังนี้

1) มีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐาน รูปแบบการสอนจะต้องมีแนวคิดหรือหลักการ พื้นฐาน ซึ่งอาจมาจากแนวคิดทางการศึกษา เช่น ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มี กระบวนการเรียนรู้แบบสืบสอบ ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ รูปแบบหนึ่งๆ อาจจะมีแนวคิดหรือ หลักการพื้นฐานเพียงอย่างเดียวหรือมีแนวคิดมากกว่าหนึ่ง

2) มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ลักษณะนี้จัดเป็นสิ่งสำคัญ ยิ่งที่ผู้ออกแบบหรือผู้พัฒนารูปแบบการสอนต้องตระหนักถึง ในการกำหนดองค์ประกอบและ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้เป็นไปอย่างเป็นเหตุเป็นผล และสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐาน ของรูปแบบ การกำหนดองค์ประกอบ กระบวนการควรมีการทำกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อให้

ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และองค์ประกอบวิธีสอนจะกำหนดให้ใช้สอนให้ผู้เรียนเรียนรู้สรุป หลักการจากตัวอย่างหรือกิจกรรมที่ได้ทำด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดหลักของรูปแบบ การสอน

3) มีการพัฒนาหรือออกแบบอย่างเป็นระบบ รูปแบบการสอนเป็นผลของการพัฒนา หรือออกแบบจัดองค์ประกอบอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การศึกษาวเคราะห์ข้อมูล และองค์ประกอบการสอนที่เกี่ยวข้อง กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ จำกัดความสัมพันธ์และ องค์ประกอบให้สอดคล้องสัมพันธ์กันนำแผนการจัดองค์ประกอบไปทดลองใช้สอนในห้องเรียน จริง และยืนยันผลที่จะเกิดขึ้นว่าสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการได้จริง จึง ยอมรับได้ว่าการจัดองค์ประกอบมีประสิทธิภาพ

4) มีผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นจะส่ง ผลต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ ของผู้เรียน

1.2.3 การจัดกลุ่มของรูปแบบการสอน

จอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 1992) ได้จัดกลุ่มรูปแบบการสอนตามจุดเน้น หรือผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน รูปแบบการสอนนี้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1) รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาตน เน้นการพัฒนาที่ตัวบุคคล กระบวนการ พัฒนาผู้เรียนแต่ละบุคคล กระบวนการสร้างและพัฒนาเอกลักษณ์ อารมณ์ของตนเอง มุ่งสอนให้รู้จัก การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เสริมสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรับผิดชอบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

2) รูปแบบการสอนที่เน้นปฏิบัติทางสังคม เน้นความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยใช้ การประนีประนอมในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมกับผู้อื่นตามหลักการประชาธิปไตย การทำงาน ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

3) รูปแบบการสอนที่เน้นการจัดกระบวนการสารสนเทศ หรือกระบวนการคิด มุ่งส่งเสริมความสามารถในการรวบรวมและจัดระเบียบข้อมูล การเข้าใจปัญหาต่าง ๆ และการคิด แก้ปัญหา ตลอดจนการสร้างความคิดรวบยอด และใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอด วิธีการแก้ปัญหานั้น

4) รูปแบบการสอนที่เน้นด้านพฤติกรรม ได้แนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้เชิง พฤติกรรมเน้นการปรับพฤติกรรม การตอบสนองหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียน

1.2.4 การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดของจอยซ์และเวล

หลักการพัฒนารูปแบบการสอน

1) รูปแบบการสอนต้องมีทฤษฎีรองรับ

- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนแล้ว ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายจะต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงนำไปใช้ในสภาพจริง
- 3) การพัฒนารูปแบบการสอนอาจออกแบบให้ใช้ได้อย่างกว้างขวาง หรือเพื่อวัตถุประสงค์
- 4) การพัฒนารูปแบบการสอนจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็นหลักในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือ ถ้าผู้ใช้นารูปแบบการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลักก็จะทำให้เกิดผลสูงสุด

การนำเสนอรูปแบบการสอน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบ อันประกอบไปด้วยเป้าหมายของรูปแบบ ทฤษฎีและข้อสันนิษฐานที่รองรับรูปแบบ หลักการและมโนทัศน์สำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน

ส่วนที่ 2 รูปแบบการสอน เป็นการอธิบายถึงตัวรูปแบบ ซึ่งนำเสนอเป็นเรื่อง ๆ อย่างละเอียดและเน้นให้เห็นถึงปัจจัยที่นำไปสู่การปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบการสอนไปใช้ จะเป็นการแนะนำและข้อสังเกตในการใช้รูปแบบการสอนนั้น

ส่วนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจะส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลโดยตรงเกิดจากการสอนของครู หรือเกิดจากกิจกรรมที่จัดขึ้นตามขั้นตอนของรูปแบบการสอนนั้น ๆ ส่วนผลทางอ้อมเกิดจากสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นผลกระทบที่เกิดจากการสอนตามรูปแบบนั้น

จากรูปแบบการสอน ผู้วิจัยนำไปใช้ในการกำหนดกรอบการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดเชิงจริยธรรมของนักศึกษาครูสถาบันราชภัฏสงขลา

1.3 การฝึกอบรม

ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการ พัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดเชิงจริยธรรมของนักศึกษาครู ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.3.1 ความหมายของการฝึกอบรม

ได้มีผู้กล่าวถึงการฝึกอบรมไว้ดังนี้

สมพงษ์ เกษมสิน (2511) สรุปว่า การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการทำงาน

กมล สุคประเสริฐ และยิ่งเดช มุ่งเกษม (2526) กล่าวว่า การฝึกอบรมหมายถึงการเรียนการสอนและการเรียนรู้เพื่อให้การทำงานเฉพาะอย่างได้ผลดี

เครือข่าย ลีเมอริชาติ (2531) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เฉพาะอย่างของคน เพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะหรือความชำนาญ และเจตคติ อันเหมาะสมจนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และเจตคติเพื่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ เพื่อยกมาตรฐานการปฏิบัติงานให้อยู่ในระดับสูงขึ้น และทำให้บุคลากรมีความก้าวหน้า

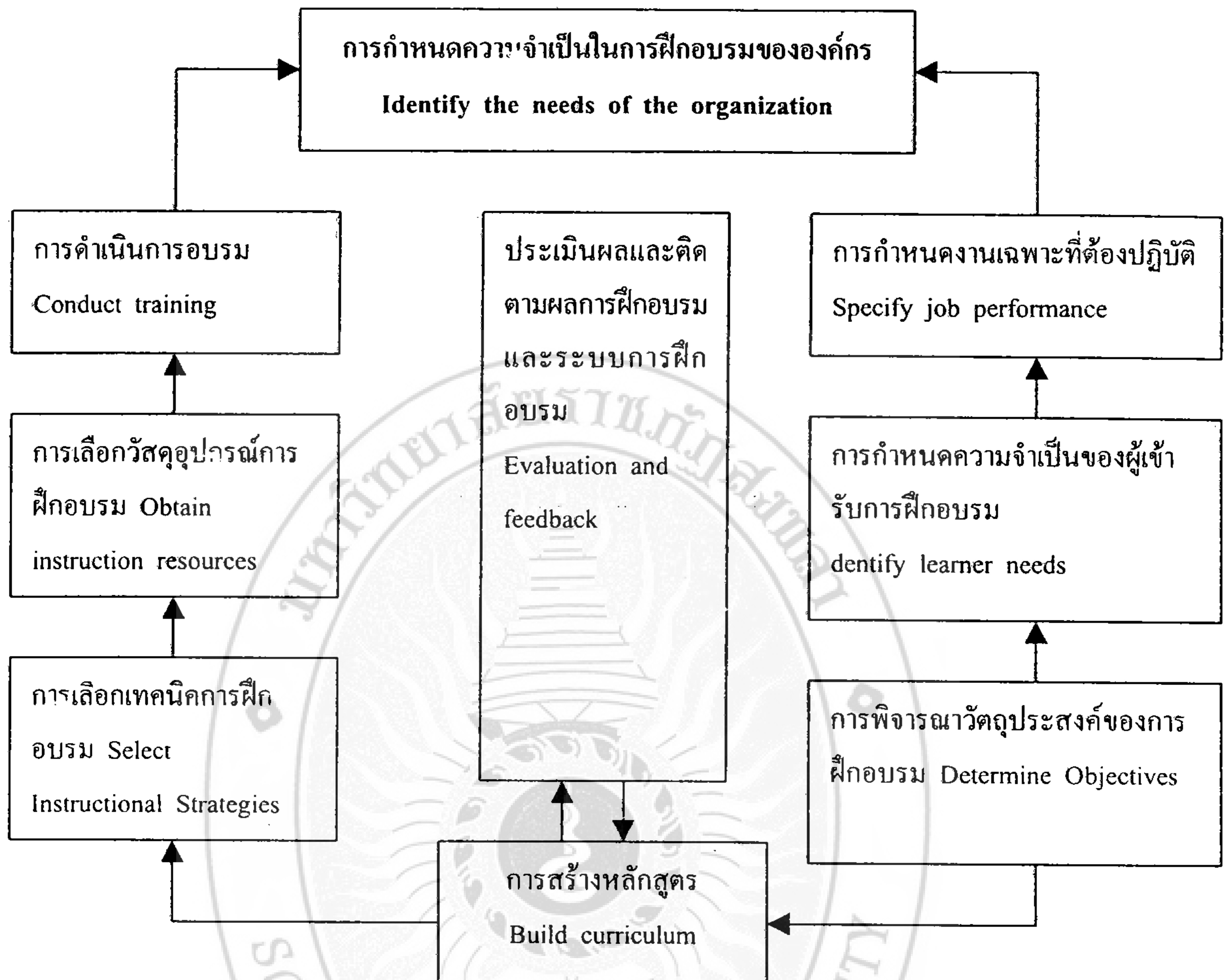
สรุปว่า การอบรม หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

1.3.2 ประเภทของการฝึกอบรม

เสาวลักษณ์ สิงห์โกวินท์ (2527) ได้จำแนกการฝึกอบรมเป็น 3 แนวทาง

- 1) จำแนกประเภทการฝึกอบรม โดยยึดวัตถุประสงค์ แบ่งเป็น
 - 1.1) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความชำนาญ
 - 1.2) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจตคติ
 - 1.3) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้
- 2) จำแนกประเภทของการฝึกอบรม โดยยึดเกณฑ์ก่อนทำงานและเมื่อเข้าทำงาน
 - 2.1) การฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน
 - 2.2) การฝึกอบรมระหว่างทำงาน
- 3) การจำแนกประเภทของการฝึกอบรม โดยยึดระดับบุคคลที่อยู่ในองค์กร แบ่งเป็น
 - 3.1) ระดับผู้ปฏิบัติ
 - 3.2) ระดับเสมียนพนักงานหรือประจำแผนก
 - 3.3) ระดับหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาชั้นต้น
 - 3.4) ระดับผู้บังคับบัญชาระดับสูงและกลาง

จีโอนาร์ด แคนเดอร์ (1988) ได้พัฒนาระบบการฝึกอบรมแบบ The Critical Events Model ขั้นตอนดังนี้

1.4 จริยธรรม

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดเชิงจริยธรรมของนักศึกษาครู จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.4.1 ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Morality” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

เรสต์ (Rest. 1967) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นมโนภาพที่เกี่ยวข้องกับหลักความยุติธรรมในการมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคม โดยไม่เกี่ยวข้องกับคุณค่าหรือความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล เช่นความรู้สึกส่วนตัวที่จะพัฒนาตนเองให้ถึงจุดสุดยอดแห่งศักยภาพของเขา

บราวน์ (Brow. 1968) กล่าวว่า จริยธรรมคือ ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำผิด

โคลเบอร์ก (Kohlberg) อ้างอิงจากชัยพร วิชชาวุธ และธีรพร อุวรรณโณ กล่าวว่า จริยธรรมมีพื้นฐานของความยุติธรรมถือเอาการกระจายสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นสากล ที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์และไม่มีการขัดแย้งเป็นอุดมคติ ดังนั้นพันธะทางจริยธรรมจึงเป็นการเคารพสิทธิ ชื่อเรียกร่องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

วสิน อินทสระ (2518) กล่าวว่าจริยธรรมหมายถึง ความประพฤติ การกระทำ และความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้องสมบูรณ์ กระทำสิ่งที่ควรกระทำด้วยความฉลาด อย่างรอบคอบ รู้เหตุผล ถูกต้องตามกาลเทศะ และบุคคล

พนัส หันนาคินทร์ (2523) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึงความประพฤติอันพึงปฏิบัติตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคมทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขขึ้นในสังคมและสมาชิกของสังคม การที่จะปฏิบัติให้เป็นเช่นนั้นได้ ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้ว่าสิ่งใดผิด ดังนั้นการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมจึงต้องประกอบกัน ทั้งความรู้สึทางจิตใจ และการปฏิบัติทางกาย อันสอดคล้องกับความรู้สึทางจิต

สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ดีงาม เว้นจากการประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะผ่านทางกาย วาจา ใจ ซึ่งส่วนมากจะมาจากหลักศีลธรรม หรือหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอนคนให้เป็นคนดีมีความประพฤติดี ละเว้นความชั่ว

1.4.2 ระดับของจริยธรรม

กรมวิชาการ (2523) ได้จำแนกระดับของจริยธรรมออกตามลักษณะผลที่กระทบถึงบุคคล โดยแบ่งจากต่ำไปหาสูง ดังนี้

- 1) ระดับด้อย หรือขาดคุณสมบัติทางจริยธรรม
- 2) ระดับมีจริยธรรม เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง
- 3) ระดับมีจริยธรรม เพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นในหมู่คณะเล็กๆ
- 4) ระดับมีจริยธรรมเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม

1.4.3 ประเภทของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) ได้แบ่งลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมเป็น 4 ประเภท ตามมิติทางจิตวิทยา ดังนี้

- 1) ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึงความถึง การมีความรู้ไว้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดควรกระทำ และการกระทำชนิดใดควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วยความรู้เกี่ยวกับ

กฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เด็กจะเริ่มเรียนตั้งแต่เกิดและโดยเฉพาะช่วงอายุ 2 ปี ถึง 10 ปี ควรจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมด้านนี้เป็นพิเศษ

2) เจตคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติ อาจมีเจตคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้สึกเชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะเจตคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน

3) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมทำให้ทราบว่า บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำต่างกัน และท้ายสุดทำให้ทราบว่าระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้

4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือดเว้นแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมของสังคมนั้น

1.4.4 ขอบข่ายของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) ได้แบ่งขอบข่ายของจริยธรรมออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1) ด้านเนื้อหาของจริยธรรม คือ สิ่งในแต่ละสังคมหรือหมู่เหล่าอบรมสั่งสอนลูกหลานของตนว่าทำสิ่งนั้นดีทำสิ่งนั้นไม่ดี ซึ่งจะปรากฏในรูปของการที่ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ทำแล้ว ผู้ทำได้รับการสรรเสริญ และส่งเสริมจากสังคม และพฤติกรรมที่ทำแล้วจะถูกสังคมลงโทษเป็นเนื้อหาความรู้ทางศาสนา ทางกฎหมาย และระเบียบประเพณีของหมู่เหล่า อาจอยู่ในรูปค่านิยมของสังคม หรือเจตคติของบุคคล และนอกจากนี้ยังอยู่ในรูปของบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับคุณธรรมและทฤษฎีธรรมต่างๆ เช่นความเอื้อเฟื้อ ความก้าวร้าว สันโดษ อิทธิบาท 4 ด้านเนื้อหาเหล่านี้แต่ละสังคมอาจแตกต่างกันได้มาก สิ่งที่สังคมหนึ่งว่าดี ควรทำ อีกสังคมหนึ่งอาจจะไม่สนับสนุน เพราะไม่จำเป็น เป็นสิ่งไม่จำเป็นหรือน่ารังเกียจก็ได้

2) ด้านโครงสร้างของจริยธรรม ได้มีการสร้างหลักหรือจัดตั้งจริยธรรมเป็นประเภทต่าง ๆ หลักหรือประเภทที่ใช้ชี้แสดงถึงความเจริญทางจริยธรรมเป็นขั้น ๆ ไป ตั้งแต่ขั้นต่ำสุดไปสูงสุด การพิจารณาจริยธรรมทางด้านโครงสร้างนี้ยึดเหตุจูงใจในการเลือกกระทำเป็นสำคัญและเกิดจาก การพิจารณาว่า การรู้การคิดของมนุษย์นี้มีโครงสร้างเช่นกัน

1.4.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถสรุปได้เป็น 3 ทฤษฎี ดังนี้

1) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) เชื่อว่า จริยธรรมเป็นส่วนเดียวกับมโนธรรม จริยธรรมเกิดจากขบวนการภายในของวัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานของผู้เลี้ยงดู ได้แก่ การถือตามอย่าง ทำให้เด็กได้รับเอาบุคลิกภาพ ค่านิยม มาตรฐานจริยธรรมในสังคมเมื่อบุคคลได้รับการปลูกฝัง จริยธรรม หากความต้องการของตนไม่สอดคล้องกับที่สังคมต้องการก็เกิดความขัดแย้งขึ้นและถ้าบุคคลนั้นทำซ้ำเขาก็เกิดความละอายใจตนเอง ไม่สบายใจ ซึ่งถือเป็นการลงโทษตนเอง ต่อไปเขาไม่ทำซ้ำอีก โดยไม่ต้องการควบคุมจากบุคคลอื่นภายนอก นั่นคือ เขามีความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี หรือมีมโนธรรมนั่นเอง (Freud. 1944)

2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เน้นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคม หรือวัฒนธรรมเป็นตัวการในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคม ให้แก่เด็กตั้งแต่เกิด โดยนำเอาหลักการเสริมแรงและหลักการเชื่อมโยงมาอธิบายวิธีการ (Skinner. 1971)

3) ทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Development Theory) มีความเชื่อเบื้องต้นว่า (Kohlberg. 1976)

3.1) พัฒนาการทางจริยธรรมมีโครงสร้างพื้นฐานทางพุทธิปัญญา

3.2) แรงจูงใจเบื้องต้นเกี่ยวกับจริยธรรม

3.3) ลักษณะสำคัญของการพัฒนาการทางจริยธรรมคือพัฒนาการจะเป็นสากลมีขั้นตอนเหมือนกันทุกวัฒนธรรม

3.4) กฎ และเกณฑ์ปกติเบื้องต้นของจริยธรรม เกิดจากประสบการณ์ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าเกิดจากการสร้างกฎเกณฑ์ภายในตนเอง

3.5) สิ่งแวดล้อมมีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าทฤษฎีพัฒนาการส่วนใหญ่เชื่อว่า จริยธรรมมีการพัฒนาการตามลำดับขั้น และพัฒนาการขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของสังคม

1.4.6 วิธีการวัดจริยธรรม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2534) ได้กล่าวถึง การวัดตัวแปรทางจิตวิทยา เช่น เจตคติ ความเชื่อ จริยธรรม ฯลฯ มีหลายวิธี ดังนี้

1) การสังเกตพฤติกรรม เป็นการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน นำข้อมูลที่สังเกตได้ไปประมวลและประเมิน สรุปผลเกี่ยวกับตัวแปรทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับพฤติกรรม เครื่องมือในการสังเกตนอกจากกระดาษ ดินสอ อาจจะใช้สื่อต่างๆ เช่น การใช้ห้องที่มีกระจกด้านเดียว สังเกตพฤติกรรม เทปบันทึกเสียง เทปโทรทัศน์ วีดีโอ การถ่ายโทรทัศน์ วงจรปิด เป็นต้น

2) การสัมภาษณ์ เป็นการถามเพื่อให้ตอบทางวาจา การสัมภาษณ์เป็นการโต้ตอบระหว่าง ผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยที่ท่าสภาพแวดล้อมไม่ใ้รบกวนการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์อาจจะประกอบด้วย ผู้สัมภาษณ์ ผู้จัดบันทึก ผู้ให้สัมภาษณ์อาจมีจำนวนมากกว่า 1 คนก็ได้ โดยที่สัมภาษณ์มีหน้าที่ถาม ผู้จัดบันทึกฟังคำตอบแล้วจัดบันทึกตามคำตอบดังกล่าว ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลหรือตอบคำถาม

3) การตรวจสอบรายการ เป็นการตรวจสอบรายการข้อความโดยผู้ตอบเอง รายการดังกล่าว ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงทัศนคติ ค่านิยม ความสนใจ ความเชื่อ จริยธรรม ผู้ตรวจสอบรายการตรวจสอบว่า รายการดังกล่าวตรงกับลักษณะของตน หรือความรู้สึกของตนบ้างหรือไม่

4) มาตรฐานประมาณค่า เป็นแบบตรวจสอบความรู้สึกที่มีข้อความ และช่วงความรู้สึก ให้ประมาณค่า ข้อความ จำนวนช่วงอาจเป็นทั้งเลขคู่หรือคี่ก็ได้ มีตั้งแต่ 3 ช่วง จนถึง 11 ช่วง ยังมีจำนวนมากเท่าไร ผู้ประมาณค่าก็ต้องให้การประมาณที่ละเอียดมากเท่านั้น

1.4.7 วิธีการวัดจริยธรรม มีขั้นตอน ดังนี้

1) ให้คำจำกัดความตัวแปรทางจิตวิทยาที่ต้องการวัดให้ชัดเจน เช่น ต้องการวัดทัศนคติต่อการเรียน

2) รวบรวมข้อความหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องการจะวัดซึ่งอาจจะใช้การศึกษาจากงานวิจัยจากเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานของต่างประเทศ

3) ระบุวิธีการวัดที่ต้องการจะใช้ เช่น จะใช้มาตรฐานประมาณค่า การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม การตรวจสอบรายการ

4) จัดรวบรวมข้อความ จัดหมวดหมู่ และจัดทำแบบวัดตัวแปร ดังกล่าว

5) จัดพิมพ์ ตรวจสอบความถูกต้องของการพิมพ์ เครื่องหมายวรรคตอน ทดลองใช้กับกลุ่มที่ทราบมาก่อนว่ามีลักษณะดังกล่าวอย่างเด่นชัด กับกลุ่มที่ไม่มีลักษณะดังกล่าว ประมวลผลการทดลองใช้ ข้อความที่จำแนกกลุ่มทั้งสองออกจากกันได้เป็นข้อความที่มีความสามารถในการจำแนก

6) รวบรวมข้อความที่จำแนกได้เข้าด้วยกันเป็นหมวดหมู่ อาจต้องสร้างข้อความเพิ่มเติม ถ้าพบว่าเหลือข้อความน้อยไป ทดลองใช้กับกลุ่มลักษณะดังกล่าวหลาย ๆ ครั้ง ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปใช้จริง

จากจริยธรรมนี้ ผู้วิจัยนำไปใช้ในการกำหนดกรอบการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนา การคิดเชิงจริยธรรมของนักศึกษาครูสถาบันราชภัฏสงขลา

2. จริยธรรมในระดับอุดมศึกษา

จากการศึกษาเชิงสำรวจความคิดเห็นของครูผู้บริหารทางการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย ได้ข้อสรุปว่า ควรเน้นองค์ประกอบหลักของการพัฒนาจริยธรรมหรือจิตพิสัยของเยาวชนไทยระดับอุดมศึกษา ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2541)

2.1 ความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์

2.1.1 ความหมาย ความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงถึงความกระตือรือร้น สนใจใฝ่ศึกษาค้น เสาะแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ความสามารถในการจำแนกเปรียบเทียบและวิเคราะห์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่บุคคลควรแสวงหา เพื่ออำนวยความสะดวกความเป็นอยู่ มีความสะดวก ปลอดภัย และมีความสุข

2.1.2 พฤติกรรมบ่งชี้ ประกอบด้วย

- 1) ความชอบ ความชื่นชม และการเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ
- 2) ความใฝ่ฝันและจินตนาการ
- 3) การแสวงหาแนวทางใหม่ๆ
- 4) ความกระตือรือร้น (ความอยากรู้อยากเห็น)
- 5) ความตั้งใจ ความเอาใจใส่ให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ
- 6) ความกล้า ความคิดริเริ่ม และการตัดสินใจ
- 7) ความเพียรพยายาม มุ่งมั่น บุคลิก มีความสงบ มีสมาธิทำสิ่งต่างๆ โดยไม่

ย่อท้อ

2.1.3 ความสำคัญของความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

- 1) เป็นวิธีการทางปัญญาในการพัฒนาตนเองด้วยสติปัญญา แสวงหาความรู้ อย่างถูกต้อง มั่นคง รู้เหตุและผล รู้กาลเทศะ
- 2) สร้างเสริมบุคลิกลักษณะที่พึงประสงค์แก่บุคคลเพื่อพัฒนาตนในการครองชีวิตที่เป็นผู้ที่มีความพยายาม มีความเพียร มีเทคนิคในการแสวงหาความรู้และมีความกระตือรือร้น
- 3) มีฐานสร้างความสำเร็จรุ่งเรืองสู่ตนเองและส่วนรวมในการดำรงชีวิตด้วยความมั่นใจและถูกต้อง

2.1.4 แนวทางส่งเสริมความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์

- 1) สร้างความพึงพอใจ (ฉันทะ) หมายถึง เป็นผู้มีความต้องการจะทำ หรือใฝ่ใจรักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป
- 2) ใช้ความพยายาม (วิริยะ) หมายถึง เป็นผู้มีความขยัน ความพยายาม ความเข้มแข็ง ความอดทน การเอาธุระใส่ใจต่องานที่รับผิดชอบไม่เกียจคร้าน
- 3) มีสติตั้งมั่น (จิตตะ) หมายถึง เป็นผู้มีความคิดความตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ตนทำ และทำสิ่งนั้นๆ ด้วยความคิด มีจิตใจจดจ่อ ไม่ฟุ้งซ่านล่องลอย ไม่ขาดสติ
- 4) หมั่นไตร่ตรองด้วยเหตุผล (วิมังสา) หมายถึง เป็นผู้มีสติปัญญาพิจารณา ไตร่ตรองครั้นคิด ใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล ตรวจสอบข้อบกพร่องในสิ่งที่ทำ รู้จักวางแผน คิดค้น ตลอดจนหาวิธีปรับปรุงแก้ไขเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องมาจากการรู้จักช่วยเหลือรับผิดชอบต่อตนเอง การรู้จักเข้าใจความรู้คนอื่น รู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น อันจะนำมาซึ่งการรู้จักช่วยเหลือเอื้อเฟื้อผู้อื่น รู้จักแบ่งปันและให้ ตลอดจนเกลียดชังโดยไม่หวัง ผลตอบแทน

2.1.5 ครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ดังนี้

- 1) สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและมีปฏิสัมพันธ์ที่แสดงถึงความรัก ความเมตตา และความอบอุ่นต่อนักเรียน
- 2) ให้โอกาสนักเรียนได้ริเริ่มคิดและลงมือทำกิจกรรมและแสวงหาความรู้โดยอิสระ
- 3) ส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์
- 4) ให้โอกาสนักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยเน้นกระบวนการทำงานร่วมกัน

2.2 ความมีน้ำใจ

2.2.1 ความหมาย ความมีน้ำใจหมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรู้สึกที่ดีที่บุคคลกระทำเพื่อผู้อื่นและสังคม

2.2.2 พฤติกรรมบ่งชี้ ประกอบด้วย

- 1) การช่วยเหลือ
- 2) การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ
- 3) การแสดงความเอื้ออาทร
- 4) การชื่นชมยินดีในความดีงามของตนและผู้อื่น
- 5) การไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น

158.49
102.10

2.2.3 ความสำคัญของความมีน้ำใจ

ความมีน้ำใจเป็นลักษณะที่เด่นของคนไทย โดยเฉพาะในสังคมชนบท ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความเอื้ออาทรต่อกัน ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่น่าอยู่ การเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองที่เน้นเศรษฐกิจ ทำให้วิถีชีวิตของคนมีความเร่งรีบและต่อสู้มากขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อการแสดงออกต่อกันทางด้านความมีน้ำใจ และปรากฏชัดเจนมากขึ้นในสังคมอุตสาหกรรม หากสังคมไม่ให้ความสนใจในการส่งเสริมความมีน้ำใจ อาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหาขยะ ซึ่งเป็นปัญหาด้านวินัย ความมีน้ำใจ มีพื้นฐานมาจากการรู้จักช่วยเหลือ รับผิดชอบต่อตนเอง การรู้จักเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นรู้จักแบ่งปันและให้ ตลอดจนเสียสละไม่หวังผลตอบแทน เหล่านี้เป็นสิ่งที่พัฒนาตามลำดับ ความมีน้ำใจ การแสดงต่อผู้อื่น และอาจเป็นความรัก ห่วงเห่น และห่วงใยในการดูแลรักษาธรรมชาติแวดล้อมให้คงอยู่และงดงาม เป็นการแสดงน้ำใจต่อส่วนรวม ทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมให้มีความสุข การส่งเสริมความมีน้ำใจตามแนวพุทธ อาศัยหลักธรรม ดังนี้

- 1) สังคหวัตถุ 4 ในการสร้างความยึดเหนี่ยวจิตใจต้องอาศัยหลัก 4 ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานัตตตา
- 2) พรหมวิหาร 4 เป็นคุณสมบัติของบุคคลที่จะเจริญงอกงามและมีความเจริญรุ่งเรือง ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
- 3) ปรัตโยสยะ แปลว่า เสียจากผู้อื่น เป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสั่งสอน แนะนำ การถ่ายทอด การโฆษณา คำบอกเล่า คำชี้แจง อธิบาย การเรียนรู้จากผู้อื่น จัดเป็นปัจจัยทางสังคมเป็นวิธีการแห่งศรัทธา
- 4) โยนิโสมนสิการ คือ การรู้จักคิดรู้จักพิจารณา รู้จักแยกแยะให้เห็นองค์ประกอบ รู้จักโยงให้เห็นองค์รวม ทำให้เกิดปัญญาที่เข้าถึงความจริง ทำให้การแสดงน้ำใจบังเกิดผลสำเร็จ

2.2.4 แนวทางส่งเสริมความมีน้ำใจ มีดังนี้

- 1) การให้ความรักและความอบอุ่น ผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อลูกด้วยความรักทะนุถนอมและส่งเสริมความก้าวหน้าของลูก ลูกจะรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น
- 2) การอธิบายและกฎเกณฑ์ การอธิบายให้เด็กรู้ว่ากฎเกณฑ์และมาตรฐานของสังคมเป็นอย่างไร
- 3) การให้เด็กรู้จักช่วยทำสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมให้เด็กช่วยเหลือทั้งในบ้าน และในโรงเรียนตั้งแต่เด็ก เช่น ช่วยทำกับข้าว ดูแลเลี้ยงสัตว์ ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน
- 4) เป็นแบบอย่างทางความคิดและพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจ การแสดงด้วยการกระทำให้เด็กเห็นถึงความคิด ความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นสำคัญ ถ้ามีความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ผู้ใหญ่พูดกับสิ่งที่ผู้ใหญ่ทำ เด็กจะเลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่

2.3 ความมีวินัย

2.3.1 ความหมาย ความมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม

2.3.2 พฤติกรรมบ่งชี้ ประกอบด้วย

- 1) การควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา และใจ
- 2) การยอมรับในผลของการกระทำของตนเอง
- 3) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
- 4) การตรงต่อเวลา
- 5) ความมีเหตุผล
- 6) การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นตามกฎเกณฑ์ของสังคม
- 7) การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน

2.3.3 ความสำคัญของความมีวินัย

นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาเชื่อว่าวินัยมีพื้นฐานมาจากวัยแรกของชีวิต มีการเรียนรู้ การเลียนแบบและฝึกฝนจากบุคคลและสังคมที่แวดล้อมไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติกรอย่าง ต่อเนื่อง จนเกิดการซึมซับคุณธรรมขึ้นภายใน ทำให้เกิดพฤติกรรมจริยธรรมและคุณธรรมของ บุคคล การพัฒนาวินัยโดยใช้เหตุผล ให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลง กฎเกณฑ์ หรือ ระเบียบ และช่วยกันดูแลให้ปฏิบัติตามข้อตกลงเหล่านั้น เพื่อความสงบสุข จะช่วยฝึกให้เด็กรู้จัก ควบคุมตนเองเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม นับว่าเป็นการพัฒนาวินัยในตนเองที่ทำให้เด็กมีความ ภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเอง

2.3.4 แนวทางการสร้างวินัย ประกอบด้วย

- 1) การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เห็นและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดี
- 2) เป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่เคยชินที่ดี
- 3) การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวทางปฏิบัติผสมผสานกับหลักการสร้าง วินัยทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้เมื่อพบผู้ใหญ่
- 4) การใช้องค์รวม ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรม และสติ ปัญญาซึ่งเป็นหลักทางการศึกษาและหลักการพัฒนาจริยธรรม คือมีความเข้าใจในความสำคัญของ สิ่งที่จะกระทำ มีความพอใจและยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ ยอมรับไปสู่ความพร้อมในการกระทำ
- 5) การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้งความมุ่งมั่นหรืออุดมการณ์ และ พยายาม ปฏิบัติตามเป้าหมายที่มุ่งมั่นไว้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบ แต่มีความภาคภูมิใจใน ผลการปฏิบัติ หากใช้มากเกินไปจะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่น เกิดการแข่งขันแย่งชิง มุ่งความเด่น และความยิ่งใหญ่

6) การใช้กฎเกณฑ์บังคับ เป็นวิธีที่ทำให้เกิดวินัยได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง เมื่อไม่มีผู้ใดควบคุมวินัยก็จะหายไป จึงเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง

2.3.5 องค์ประกอบร่วมในการเสริมสร้างวินัย ได้แก่

1) กัลยาณมิตร คือ บุคคลที่มีการฝึกฝนพัฒนาดีแล้ว มีศีล มีวินัย จะเป็นผู้นำ และแบบอย่างที่ดีในการเสริมสร้างพฤติกรรมเคยชินที่มีวินัย พร้อมทั้งสามารถอธิบายเหตุผลคุณค่า ประโยชน์ของพฤติกรรมความมีวินัยได้

2) คือ ความรัก ใฝ่ดี ใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ คนที่มีฉันทะนี้อยากให้ทุกสิ่งที่ดีตนเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ในภาวะที่ดีที่สุดของมัน เมื่อเห็นเพื่อนมนุษย์ก็อยากเห็นเพื่อนมนุษย์อยู่ในภาวะเอิบอิม แข็งแรงสมบูรณ์ มีความสุขอย่างดีที่สุด

2.4 ความเป็นไทย

2.4.1 ความหมาย ความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงถึงการเห็นคุณค่า ภาคภูมิใจ และสำนึกในความเป็นไทยที่มีวัฒนธรรม พร้อมทั้งที่จะปฏิบัติปกป้อง อนุรักษ์และสืบทอด อีกทั้งเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

2.4.2 พฤติกรรมบ่งชี้ ประกอบด้วย

- 1) การใช้ภาษาไทยถูกต้องชัดเจน
- 2) ความนิยมไทยใช้ของไทย
- 3) การมีส่วนร่วมและเผยแพร่ อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย
- 4) ความชื่นชมในศิลปะไทย
- 5) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต
- 6) การปฏิบัติตามมารยาทไทย
- 7) การร่วมกิจกรรมที่สำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

2.4.3 ความสำคัญของความเป็นไทย

ความเป็นไทยหรือความเป็นชาติไทยของเรานั้นประกอบด้วยเอกลักษณ์ที่เป็นเครื่องชี้ชัดมากมายหลายประการ ในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคโลกไร้พรมแดน ความเป็นไทยจะยังคงยาวนานเพียงใด ขึ้นอยู่กับการดูแลรักษา และอนุรักษ์ความเป็นไทย และเอกลักษณ์ของไทย ที่กำลังอยู่ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมต่างประเทศรอบด้าน ความหวังจึงเป็นการช่วยกันปลูกฝังสิ่งที่ดีงามด้านความเป็นไทยสู่จิตใจของเด็กและเยาวชน นอกจากสถาบันครอบครัว คือ พ่อแม่ ครูอาจารย์มีความสำคัญเป็นลำดับต่อมา ขณะนี้สื่อมวลชนกำลังมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการ กลั่นกรอง เพื่อเสนอสิ่งที่ดีงามสู่สังคม สถาบันต่างๆ ในสังคมควรตระหนักในบทบาทหน้าที่ ร่วมกันในการผดุงไว้ซึ่งความเป็นไทยให้คงอยู่คู่ชาติสืบไป

2.4.4 แนวทางส่งเสริมความเป็นไทย

ความเป็นไทยแฝงอยู่ในชีวิตของคนไทยมาช้านาน ความเปลี่ยนแปลงในสังคมและกระแสโลก ส่งผลกระทบต่อความเป็นไทย ดังนั้นการส่งเสริมที่สำคัญคือการชักชวน โน้มน้าว และสร้างทัศนคติที่ดีต่อความเป็นไทย โดยให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย มีความซาบซึ้ง และภาคภูมิใจในความเป็นไทยและพร้อมที่จะปฏิบัติให้สมกับที่เกิดมาเป็นคนไทย

2.5 การบริโภคด้วยปัญญาในวิถีชีวิตไทย

2.5.1 ความหมาย การบริโภคด้วยปัญญา หมายถึง การวิเคราะห์และไตร่ตรองตัดสินใจเลือกหรือรับกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้และเข้าใจในประโยชน์และคุณค่าที่แท้จริง

2.5.2 พฤติกรรมบ่งชี้ ประกอบด้วย

- 1) การเลือกรับปัจจัย 4
- 2) การเลือกรับสิ่งของเครื่องใช้
- 3) การเลือกรับข้อมูลข่าวสาร
- 4) การเลือกรับนันทนาการ
- 5) การเลือกรับเพื่อนสังคม
- 6) การเลือกรับวิทยาการและเทคโนโลยี
- 7) การเลือกรับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2.5.3 ความสำคัญของการบริโภคด้วยปัญญาในวิถีชีวิตไทย

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2536) ได้กล่าวว่า การศึกษาไทยควรเน้นในด้านการบริโภคด้วยปัญญา คือการคิดไตร่ตรองตัดสินใจเลือกรับหรือกระทำสิ่งใด ๆ ด้วยความรู้ ความเข้าใจในประโยชน์ที่แท้จริง การบริโภคด้วยปัญญาควรเริ่มต้นจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว คือ ปัจจัย 4 เช่น อาหาร การบริโภคอาจเป็นไปเพื่อประโยชน์ที่แท้จริงหรือเพื่อความพอใจ

2.5.4 แนวทางส่งเสริมการบริโภคด้วยปัญญาในวิถีชีวิตไทย

การส่งเสริมการบริโภคด้วยปัญญาต้องอาศัยกระบวนการคิดการใช้โยนิโสมนสิการเพื่อพิจารณาวิเคราะห์คุณโทษของการเลือก การสร้างความรู้ที่ประทับใจต่อการเลือกหรือไม่เลือก โดยสนทนาค้นหาความรู้ที่สื่อก่อกำเนิดขึ้น และชักชวนให้พร้อมที่จะกระทำหรือเลือกตัดสินใจบริโภคหรือรับสิ่งต่าง ๆ อันเป็นกระบวนการสร้างทัศนคติที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นผู้ที่มีความสามารถบริโภคโดยใช้ปัญญาการพัฒนาจิตพิสัยในมิติของพฤติกรรมศาสตร์

จากการศึกษาจริยธรรมในระดับอุดมศึกษานี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดเชิงจริยธรรมต่อไป

3. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการคิดเชิงจริยธรรม

ผู้วิจัยได้นำเสนองานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคิดเชิงจริยธรรม ดังต่อไปนี้

อ้อมเดือน สดมณี (2536) ได้ศึกษาผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศึกษา ต่อจิตลักษณะ และผลิตผลของครู เพื่อค้นหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาประสิทธิผลการทำงานของครู พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกทางพุทธจะมีคะแนนความเชื่ออำนาจในตน เหตุผลเชิงจริยธรรม สุขภาพจิต และความเชื่อทางพุทธสูงกว่ากลุ่มทดลอง และครูที่ได้รับการฝึกอบรมมากที่สุด คือ ครูที่มีอายุมาก

สมควร บุตรคาน้อย (2538) ได้สร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านhiriโอตัมปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบบทดสอบที่สร้างขึ้นอยู่ในรูปของสถานการณ์สมมุติที่เกี่ยวกับคุณธรรมย่อยทั้ง 2 ด้าน ด้านละ 30 ข้อ รวมทั้งฉบับ 60 ข้อ ในแต่ละสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก และสร้างเกณฑ์ปรกติในการแปลผล

อภิญา มานะโรจน์ (2539) ได้ศึกษากระบวนการปลูกฝังคุณธรรมแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปได้ว่า ต้องสร้างศรัทธาให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมนั้นๆ วิธีการสอนมีทั้งครูเป็นศูนย์กลางและนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง ด้านการกำหนดมหาวิทยาลัยได้กำหนดนโยบายชัดเจนคุณธรรมที่นิสิตได้รับการปลูกฝังมากที่สุดคือความรับผิดชอบ

ศรีเกียรติ อนันต์สวัสดิ์ (2540) ได้พัฒนารูปแบบการสอนบูรณาการเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมจากการสอนภาคปฏิบัติ ระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนเฉลี่ยความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษากลุ่มทดลอง ก่อนสอนและหลังสอนภาคทฤษฎีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่คะแนนเฉลี่ยความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมก่อนการสอนภาคปฏิบัติและหลังการสอนภาคปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองมีความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมดีกว่ากลุ่มควบคุม

วาริรัตน์ แก้วอุไร (2541) ได้พัฒนารูปแบบการสอนสำหรับวิชาวิธีสอนทั่วไปแบบเน้นกรณีตัวอย่าง เพื่อส่งเสริมความสามารถของนักศึกษาครูด้านการคิดวิเคราะห์แบบตอบได้ในศาสตร์ทางการสอน นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ และประเมินรูปแบบหลังการทดลอง ผลการทดลองปรากฏ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์แบบตอบได้ในศาสตร์ทางการสอนหลังเรียนของนักศึกษาครูกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์แบบโต้ตอบศาสตร์ทางการสอน ระหว่างเรียนของนักศึกษาครูกลุ่มทดลอง มี

ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์แบบตอบโต้ในศาสตร์ทางการสอน ไม่ต่ำกว่าระดับที่ 2 รูปแบบการสอนไม่มีปฏิสัมพันธ์กับระดับความสามารถพื้นฐานด้านวิชาชีพครู และนักศึกษาครูกลุ่มทดลองส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนแบบเน้นกรณีตัวอย่าง ช่วยทำให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มากขึ้น ช่วยกระตุ้นให้อยากรู้และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง

หรรษา สุขกาล (2543) ได้พัฒนารูปแบบโปรแกรมการทำงานระหว่างเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในการทำงานของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผลวิจัยพบว่า เกณฑ์ที่เหมาะสมในการพัฒนารูปแบบโปรแกรมการทำงานระหว่างเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในการทำงานของนิสิตนักศึกษา ประกอบด้วย ความเป็นโปรแกรมที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือด้านการเงินแก่นักศึกษาจัดขึ้นให้นักศึกษาทำงานบางเวลาในช่วงว่างจากเวลาเรียน จัดขึ้นจากความร่วมมือจากหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดโปรแกรมและหน่วยงานที่รับ นักศึกษา และเป็นโปรแกรมที่จัดขึ้นโดยสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งรูปแบบโปรแกรมประกอบด้วย การประเมินเพื่อเตรียมความพร้อม การวางแผนการจัดโปรแกรม การดำเนินงาน และการประเมินหลังจบโปรแกรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ศึกษาหารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ผลดำเนินการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ พบว่าปัจจัยที่สำคัญเบื้องต้น คือ ความตั้งใจและนโยบายของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ประสานงาน การพัฒนาบุคลากร การปรับกลไกการทำงาน การจัดเตรียมงบประมาณ การปรับสภาพแวดล้อม การปรับระบบทางการวัดและประเมินผล การแนะแนวและจิตวิทยา การจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษในรูปแบบที่หลากหลาย

ดวงตา เครือทิวา (2544) ได้ศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในขั้นที่ 4 และ 5 ที่เป็นระดับตามกฎเกณฑ์ และเหนือกฎเกณฑ์
2. การเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างเพศพบว่า ไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้มีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้วยการให้การศึกษา การอบรม การสัมมนา เพื่อให้ นักศึกษามีประสบการณ์การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อการตัดสินใจเชิงจริยธรรมมากขึ้น

4. สภาพการเรียนรู้การสอนจริยธรรมของนักศึกษาครูสถาบันราชภัฏสงขลา

การจัดสภาพการเรียนรู้การสอนเพื่อพัฒนาความคิดเชิงจริยธรรมของนักศึกษาครู ในสถาบันราชภัฏสงขลา ไม่มีเป็นวิชาที่ให้นักศึกษาเรียนโดยตรง แต่มีในลักษณะของการสอนสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาคุณธรรมสำหรับครู วิชามนุษยสัมพันธ์สำหรับครู ซึ่งเป็นวิชาเลือกสำหรับนักศึกษาครู วิชาพฤติกรรมผู้นำทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาเอกบริหารการศึกษา และวิชาคุณธรรมสำหรับครูการศึกษาพิเศษ

นอกจากนี้ยังสอดแทรกอยู่ในลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมของฝ่ายกิจการนักศึกษาที่จัดโครงการให้นักศึกษาเข้าค่าย พัฒนาจริยธรรมหรือจัดโครงการพิเศษให้นักศึกษาผ่านการอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม เท่าที่ผ่านมานักศึกษาที่สังกัดคณะครุศาสตร์ได้เข้าค่ายพัฒนาจิตหลักสูตรคุณแม่สิริ กรินชัย หลักสูตรนี้ใช้ระยะเวลา 7 วัน เมื่อประมาณ 4 ปีที่ผ่านมา หลังจากนั้นฝ่ายกิจการนักศึกษา เห็นว่าหลักสูตรนี้ดีมากแต่เข้มเกินไปสำหรับนักศึกษาสายครู จึงได้เปลี่ยนเป็นหลักสูตรคุณธรรมนำชีวิตโดยนำนักศึกษาไปพัฒนาจริยธรรม ณ วัดหาดทรายแก้ว อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา และยังมีการฝึกอบรมทฤษฎีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ ในทฤษฎีเหล่านี้ก็มีการพัฒนาในเรื่องของกระบวนการคิด การมีส่วนร่วม การเรียนอย่างมีความสุข การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย ซึ่งได้มีการผนวกเรื่องของการพัฒนา จริยธรรมและการคิดอยู่บ้าง แต่ยังไม่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นการอบรมโดยตรง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการคิดเชิงจริยธรรมมาก่อน ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการคิดเชิงจริยธรรมของนักศึกษาครู สถาบันราชภัฏสงขลา